

Jouni Laaksonen

PÄIVÄ- RETKEILIJÄN SUOMI

Ahvenanmaalta Nurmekseen

DOCENDO

Jouni Laaksonen

**PÄIVÄ-
RETKEILIJÄN
SUOMI**

Ahvenanmaalta Nurmekseen

DOCENDO

WSOY:n kirjallisuussäätiö on tukenut apurahalla kirjan kirjoittamista. Suuri kiitos!

Ensimmäinen painos

© Jouni Laaksonen ja Docendo 2026

Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä
Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

Kansi: Justine Florio / Taittopalvelu Yliveto Oy

Taitto: Taittopalvelu Yliveto Oy

Kustannustoimitus: Johanna Viitanen

Kuvat: Jouni Laaksonen, ellei muuta mainita.

Kartat: Pohjakartat ovat Maanmittauslaitoksen avointa dataa 2025. Retkeilyreitit ja -rakenteet ynnä muut lisäykset on pohjakartoille piirtänyt Jouni Laaksonen.

Etukannen kuva: Kirjoittaja esikoisensa kanssa Mujejärven poluilla Nurmeksessa.

Kuva Mervi Laaksonen.

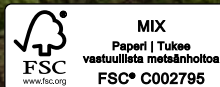
Takakansi: Iso kuva Pisamalahden Linnavuori, vaakakuva Varlaxudden.

ISBN 978-952-850-404-7

Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:

tuotevastuu@docendo.fi

SISÄLLYSLUETTELO

Alkusanat	4
Päiväretkeily on helppoa	7
Vastuullinen retkeily	13
Kirjan käyttöohje	22
Retkikohteet	
 Uusimaa	25
 Ahvenanmaa, Varsinais-Suomi ja Satakunta	56
 Kanta-Häme, Päijät-Häme ja Pirkanmaa	105
 Kymenlaakso ja Etelä-Karjala	154
 Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa ja Keski-Pohjanmaa	176
 Keski-Suomi	211
 Etelä-Savo ja Pohjois-Savo	241
 Pohjois-Karjala	285
Lisätietolähteitä	322
Kohdehakemisto	325

Tietolaatikat

Päiväretken varustelista	12
Retkeilyn palveluvarustuksen kultakausi oli ja meni	24
Raija Hentmanin suosikkikohteet	51
Suojaudu punkeilta!	56
Pyörä- ja patikkaretkeilyä Ahvenanmaalla	64
Kaupunkien lähikohteita	144
Luontopolkumiehen suosikkipolut	206
Vesiretkeily	283
Endorfiininmetsästäjän mielipaikat	317

ALKUSANAT

Päiväretkeily on jokaisen ulottuvilla riippumatta asuinpaikasta, iästä, kunnosta, taloudellisesta tilanteesta tai kiireestä. Kodin lähelle voi lähteä tunnin tai muutamman tunnin retkelle milloin vain siltä tuntuu. Kesäloma- ja muiden matkojen yhteyteen on näppärä sommitella päiväretkiä innostaviin paikkoihin.

Suomessa on tuhansittain retkipaikkoja, jotka sopivat päiväretkeilyyn, eikä niitä kaikkia ole mahdollista kerätä kirjan kansien väliin. Sellainen ei olisi mielekästäkään, sillä kirja ei voi kilpailla internetin kanssa esiteltävien kohteiden määrässä.

Kirja voi sen sijaan peitota netin punnitulla valikoimallaan. Tämä on ensimmäinen osa kirjaparista, jossa esittelen mielestäni nimenomaan kaikkein parhaita, elämyksellisimpiä, mahtavimpia patikka-retkikohteita. Olen harrastanut retkeilyä nelisenkymmentä vuotta, ja retkeilystä kirjoittaminen on ollut ammattini 25 vuotta.

En ole tilastoinut päiväretkikohteitani, mutta kirjaa tehdessäni laskeskelin käymiäni erilaisia päiväretkipaikkoja ulkomaisista. Taitavat jäädä hiukan alle tuhannen, mutta eivät paljoa. En silti kuvittele käyneeni läheskään jokaisessa Suomen retkipaikassa. Kukaan ei voi käydä kaikissa Suomen retkikohteissa: joka luontopolulla, joka laavulla, joka lintutornilla, puhumattaakaan poluttomista omin päin -kohteista. Ja se on mahtavaa – koko eliniäksi löytyy uutta koluttavaa.

Tässä kirjaparissa en ole hakukone, joka esittelee kaiken, vaan taidenäyttelyn kuraattori, joka on valinnut loistavasta kimarasta mielestään kaikkein hohtavimmat helmet. Valintaperusteissani luonto on aina ykkösenä. Luonnontilaisuus, vai-

kuttavat maisemat ja niin luonnon- kuin kulttuurihistoriallisten nähtävyyksien kirjo lisäävät reitin houkuttavuutta minun silmissäni.

Pyrin alueelliseen tasapuolisuuteen, eli kohteita on melko tasaisesti joka puolelta Suomea. Makuasioista on turha kiistellä, ja olisin voinut monessa kohtaa valita toisinkin. Kaikki kirjaparin kohteet ovat kuitenkin antaneet minulle paljon, ja ne ovat kukin omalla tavallaan merkittävämpiä kuin kuvitteellinen perusretkikohde.

Suomessa on 41 kansallispuistoa, ja ne ovat retkikohteiden aatelistoa. Kansallispuistojen suosio on suurta. Tunnetuimmissa kansallispuistoissa vierailee satojatuhansia kävijöitä joka vuosi. Tästä seuraa luonnon näkökulmasta kulumista ja häiriötä eri eliölajeille, ylläpitäjän näkökulmasta taas reittien kestäväintarvetta ja lisääntyvää polttopuu- ja huussijätösrallia, retkeilijän näkökulmasta puolestaan oman rauhan vähenemistä.

Olisi kaikkien etu, että kävijäpaine jakautuisi tasaisemmin. Kansallispuistoissa kannattaa retkeillä, mutta ei ainoastaan niissä. Ne ovat vain retkikohteiden jäävuoren huippu. Suuri osa tämän kirjan reiteistä on täysin kansallispuistojen reittien veroisia kauniiden maisemien, luonnonnähtävyyksien, kiinnostavan historian tai ylipäänsä elämyksellisyyden mittareilla.

Kirjassa esitellään myös Suomen kansallispuistot, mutta ne saavat tällä kertaa vähemmän tilaa kuin muut upeat retkikohteet. Lisäksi kansallispuistoja tarkastellaan nyt ainoastaan päiväretkeilijän näkökulmasta, eikä pitempiä reittejä esitellä. Kattavasti kansallispuistot esittelen kirjassani *Retkeilijän kansallispuistot* (Otava

2022), ja kansallispuistoista on tehty myös muita hyviä oppaita.

Kansallispuistoja tarkemmin esittelen tässä teoksessa sata upeaa kohdetta maan eteläosista. Monessa kohteessa on enemmän kuin yksi reitti, ja kun mukaan lasketaan kansallispuistojen reitit, kirjassa on noin 350 päiväretkelyreittiä. Toiset sata mahtikohdetta esittelen pohjoisesta (kirja ilmestyy vuonna 2027).

* * *

Haluan tällä kirjaparilla nostaa hattua kollegoilleni, muille retkioppaiden tekijöille. Arvostan työtänne! Retkikohteita esitteleviä kirjoja on tehty etenkin 2000-luvulla

iso pino. Kirjakaupoissa on myynnissä vain aivan tuoreimpia opuksia, kun taas vanhemmat tahtovat jäädä unholaan. Takavuosienkin kirjat löytyvät kirjastosta – jos eivät omasta, niin ainakin kaukolainaamalla.

Vaikka vuosikymmen tai pari sitten julkaistun kirjan tiedot voivat olla osin vanhentuneita uusien taukopaikkarakenteiden tai reittilinjausten suhteen, pääasiat ovat ennallaan ja kirjojen tiedot arvokkaita. Monet reitit kulkevat suojelualueilla, joiden luonto säilyy yhtä komeana kuin se oli kirjan julkaisuhetkellä. Lähes jokainen vanhemmassa kirjassa esitelty kohde on tänä päivänäkin mainio retkipaikka.

Mainitsen kunkin alueen yhteydessä kyseisen maakunnan tai muun laajemman

Hierkonpolun kiikkustuolissa.

aluekokonaisuuden oman retkipaikkaoppaan, jos sellainen on tiedossani. Kun tässä koko Suomen kohteet kokoavassa kirjaparissa mahdun esittelemään yhdestä maakunnasta esimerkiksi puolen tusinaa kohdetta, pelkästään tuohon maakuntaan keskittyvässä opaskirjassa on kymmeniä kohteita. Todellakin kannattaa tutustua myös tarkempiin maakunnallisiin oppaisiin.

Kirjan loppuun olen koonnut aakkosjärjestykseen nämä alueelliset oppaat sekä valtakunnallisia oppaita. Samasta luettelosta löytyvät myös kansallispuistokirjat.

* * *

Kiitos retkikavereilleni ja erityisesti tytarelleeni Vienalle, jonka kanssa olen kolunnut monia kirjan kohteista. Kiitos kollegoilleni Raija Hentmanille, Mika Mark-

kaselle ja Terhi Ilosaarelle, että suostuitte haastateltaviksi. Oli kiinnostavaa nähdä, mitkä kohteet ovat ilahduttaneet kutakin konkaria.

Pohjois-Suomessa olen tottunut siihen, että valtion maita on hyvin paljon ja valtaosa retkeilyreiteistä ja taukopaikoista on Metsähallituksen Luontopalvelujen ylläpitämiä. Etelässä asetelma keikahtaa hieman toisin: kirjan kohteista kolmasosa on Metsähallituksen Luontopalvelujen ylläpitämiä, ja kaikkia muita huoltavat kunnat, virkistysalueyhdistykset sekä kylä- ja muut paikallisyhdistykset. Kiitän ja kumarran syvään kaikille reittien ylläpitäjille! Teette tärkeää työtä, ja kaikki luonnossa liikkujat arvostavat panostanne.

Kuhmossa 15.1.2026

Jouni Laaksonen

www.iki.fi/jel

Varluxuddenin Fågelboetin kallioille pääsee esteettömästi.

PÄIVÄRETKEILY ON HELPPOA

Retkeily on siitä loistava harrastus, että se sopii lähes kaikille. Pienen lapsenkin voi ottaa mukaan retkille, ja jos retkikipinä syttyy, harrastus tarjoaa uusia elämyksiä pitkälle eläkevuosiin. Esteettömille reiteille pääsee pyörätuolin tai lastenvaunujenkin kanssa.

Mikä retkille vetää yhä uudestaan? Syitä on monia ja kaikki yhtä hyviä. Kauniit maisemat ovat varmasti tärkeitä, samoin kiireettömyys ja hiljaisuus, sopiva annos liikuntaa, nuotion tenho, polun neulasmatto, hyvien ystävien seura. Ehkä myös tietoisuus siitä, että kaikki on omissa käsissä.

Sen lisäksi, että retkillä on kivaa, luonnossa liikkumisella on myös monia upeita terveysvaikutuksia. Tutkimusten mukaan retki alentaa verenpainetta, laskee stressihormoni kortisolin pitoisuutta elimistössä, parantaa mielialaa, tehostaa immuuni-

puolustusjärjestelmää ja parantaa unen laatua.

Toisaalta retkelle ei pidä lähteä liian kovin toivein. Jos odottaa, että kokee äkillisen valaistumisen tunteen ja haltioituu kerralla ikiajoiksi erämaihin tai ikimetsiin, saattaa retken perusarkki olla pettymys. Palkkio tulee kyllä, kunhan sitä ei liikaa hae. Juuri tällä retkellä ei ehkä merikotka lähde lentoon lähietäisyydeltä, sateenkaari säihky järven yli tai hämeen kylmänkukan hämmästyttävän suuri violetti kukka yllätä polun vierellä. Mutta kun paljon retkeilee, näkee ja kokee monenlaista.

Päiväretkeily on ylivoimaisesti suosituin retkeilyn muoto, eikä ihme. Päiväretkeily ei välttämättä vaadi juuri minkäänlaista matkustamista, ja siihen löytyy helposti aikaa tavallisella arkiviikollakin. Ja päiväretkeily on valtavan helppoa!

8 | Päiväretkeily on helppoa

Pitemmille vaelluksille suuntaavan on osattava monenlaisia erätaitoja, kuten suunnistus, tulenteko, leirin pystyttäminen sekä varusteiden ja vaatteiden valinta kaikkiin vastaan osuviin olosuhteisiin. Päiväretkelle merkityllä reitillä voi lähteä ilman sen kummempia erätaitoja.

Suunnistus

Merkityllä reitillä suunnistustaitoja ei juuri tarvita: yleensä riittää kun tiedostaa, mikä on suunnitellun reitin tunnusväri, ja seuraa sitä reitin opasteissa. Varmuuden vuoksi on kuitenkin hyvä pakata kohteen kartta tai vaikka tämä kirja mukaan tai ottaa kännykkään valokuva kirjan kartasta ja kohdekuvauksesta. Näin voi polun risteyksissä varmistaa, miten oma reitti kulkikaan.

Kartta ja kompassi ovat loistavia suunnistusvälineitä. Mutta uusi teknologia on eittämättä tuonut lisää helpotusta. Retkellä voi esimerkiksi avata Metsähallituksen retkikartta.fi-sivuston ja painaa oikean alakulman paikannuskuvaketta. Puhelin näyttää tarkan sijainnin sinisellä pallukalla.

Jos suunnistus ei ole tuttua, on erinomainen idea ottaa retkelle riittävän tarkka kartta sekä kompassi, sillä merkitty reitti on mahtava paikka harjoitella suunnistusta. Kompassi on vanha kunnon erävaruste: se näyttää aina, missä on pohjoinen. Se ei vaadi sähköä eikä siihen voi tulla ohjelmistovirhettä. Kun tulee polkujen risteys, viitat sinänsä ohjaavat oikealle uralle, mutta samalla voi kompassin avulla suunnastaa kartan oikein päin ja katsoa, miten polkujen risteys näkyy maastossa ja miten kartalla. Kompassin kiertyvä nuoli osoittaa pohjoiseen. Kartan yläreuna osoittaa pohjoiseen silloin, kun kartan tekstit ovat luettavissa oikein päin. Kompassin pohjoisneulan avulla käännetään ensin kartta osoittamaan pohjoiseen ja verratetaan sitten karttaa ympärillä näkyvään maastoon.

Samoin reitin varressa on näppärä seurata, miten alamäki näkyy kartalla korkeuskäyrinä, kuinka puronliru näkyy sinisenä viivana tai kalliojyrkäne mustana kampana, ja niin edelleen. Suunnistus on erittäin hyödyllinen taito, joka antaa mahdollisuuden lähteä pitemmille retkille syrjäisempiinkin kolkkiin.

Älypuhelimien karttasovellus on loistava apulainen: puhelin näyttää kartalla oman tarkan sijainnin, ja kävellessä karttasovelluksesta voi seurata, mihin suuntaan sijaintipallukka liikkuu. Näin on helppo ymmärtää, kulkeeko oikeaan suuntaan. Sovellukseen ei ole välttämätön, sillä Metsähallituksen *retkikartta.fi* toimii myös selaimessa mainiosti. Älä päästä puhelinta kastumaan tai akkua tyhjenemään!

Syrjäisimmissä kohteissa on katvealueita, joilla puhelin ei löydä nettiä eikä pysty lataamaan karttaa. Tällöinkin puhelimella voi suunnistaa, jos on etukäteen ladannut karttasovellukseen offline-kartat. Yhtä

hyvin satelliittitekologiaa voi hyödyntää erillisen GPS-laitteen avulla.

Tulenteko

Tulta ei tarvitse tehdä, jos valitsee eväät, joita ei tarvitse keitellä tai lämmitellä.

Toisaalta huolletun tulipaikan puuvajan kuivilla klapeilla on kätevä opetella tätä tärkeää erätaitoa. Tuli syttyy aivan varmasti kuivista puista tynnellä poutasäällä, kun käyttää sytykkeinä vaikkapa puuvajan pohjalta löytyneitä tuohenkappaleita ja ohuita puunsälöjä. Mutta syttykö nuotio tuulessa, entä sateella? Päiväretkellä sitä voi opetella, kun nuotio syttyminen ei ole niin maata kaatavan tärkeää kuin märissä vaatteissa vaelluksella keskellä erämaata.

Vaatetus

Kun katsoo sääennusteesta hyvän kelin, ei tarvitse kohdata sateen aiheuttamia vaatetushaasteita. Mitään erikoisvarusteita ei tarvita, vaan päiväretken kampeet löytyvät jokaiselta kotoa. Päiväretkelle voi lähteä normaaleissa pihapuuhiin vaatteissa. Toki erityisesti retkeilyyn suunnitelluilla vaatteilla on selvät etunsa, jotka korostuvat pitemmillä vaelluksilla, mutta sateettomana päivänä muutaman tunnin retkellä normaalit vaatteet riittävät aivan mainiosti.

Vaatteissa tärkeintä on, että kerroksia on sopiva määrä vallitsevaan säähän nähden. Lämpimänä päivänä riittää t-paita. Oikein syysviileällä tarvitaan vähintään pari paitaa, joista ulompi on mielellään villaa tai fleecettä. Päällimmäiseksi puetaan tuulenpitävä takki, jossa saisi olla huppu.

Ihoa vasten merinovilla tai keinokuitu on vaihtelevien kelien retkeilyssä ylivoimaisesti parempi materiaali kuin puuvilla, mutta lämpimän poutasään päiväretkellä tämä ei ole merkittävää.

Meidän perheessä emme käytä hyttysmyrkkyyä vaan suojaudumme vaateuksella. Kesäkuaisella retkellä oli runsaasti verenimijöitä, mutta tällä varustuksella niillä ei ollut pääsyä iholle.

Pahimpaan itikka-aikaan patikkaretki kannattaa

Hyönteiset

suunnata mieluummin tuulisen ulapan äärelle, kuivalle harjulle tai hiekkarannalle kuin kosteaan korpikuusikkoon tai sankkaan metsään, jossa tuulenviri ei käy. Vaatteiksi kannattaa valita ohutta, mutta tiivistä kangasta, joka ei tunnu kuumalta, mutta josta hyttysen kärsä ei pääse läpi. Hyttysihpu ei monta grammaa paina ja se antaa pahimmassa hyttyspilvessä mielenrauhan. Pyöräillessä tai järvellä meloessa itikat eivät haittaa lainkaan.

Toki hyttysmyrkkyyäkin voi käyttää, mutta kohteen valinnalla ja vaateuksella pääsee pitkälle.

Jalkineet

Vaelluksella kenkävalinta on tärkeä, mutta pientä patikkaretkettä varten ei tarvitse lähteä retkeilyvarustekauppaan. Jalkaan valitaan omat tutut kengät, jotka tuntuvat miellyttäviltä jalassa. Lenkkitossut tai polkujuoksukenkät ovat merkityillä reiteillä oikein hyvä valinta. Lämpimällä kelillä ja polulla pysytellessä myös sandaalit kelpaavat. Jos päättää lähteä retkelle sadesäällä, hyvä valinta on kumisaappaat tai vaelluskengät.

Lähes kaikilla kirjan reiteillä tulee poutasäällä hyvin toimeen lenkkitossuilla. Jos reitillä on esimerkiksi mutaisia kohtia, esittelyssä mainitaan, että saappaat voivat olla parempi idea. Jos reitin kuvauksessa mainitaan kivikkoisista kohdista, tulee miettiä omia jalkoja. Yksi kulkee mielikseen kivikkoisellakin polulla lenkkareissa, mutta toinen kaipaa vaelluskengän tukevuutta.

Ruoka ja välineet

Retkellä lähes aina syödään, joten jonkinlainen kuljetuskassi tarvitaan. Paras on reppu, jollainen löytynee lähes joka kodista. Yhtä hyvin retkelle voi ottaa vaikka olkalaukun. Pääasia on, että siinä pystyy kuljettamaan pienen määrän tavaroita ja kädet pysyvät vapaina.

Reppuun pakataan evästä ja juotavaa. Juomapullo tarvitaan aina, mutta ruokavälineet riippuvat ruokalistasta. Jos retkilounas valmistetaan nuotiolla, pakataan puukko ja tulitikut, kattila tai muu keittöastia sekä lautanen, muki ja lusikka tai haarukka. Jos käytetään retkikeitintä, otetaan keitin ja polttoaine. Jos taas eväspolitiikka on tuleton, otetaan ehkä lämmin juoma tai lounaskeitto termospullossa ja sen kaveriksi täytetyt patongit tai muuta maittavaa.

Kun retkellä syödään vain kerran, ruoan painolla tai säilyvyydellä ei ole juuri merki-

tystä. Päiväretkeilijä voi halutessaan pakata mukaansa lähes tavallisia kotiruokia, kunhan ne voi valmistaa tai lämmittää retkioloissa.

Ruokavalinnat riippuvat suuresti siitä, onko kyseessä nuotioretki vai tuleton retki. Tavallisimmin nuotiolla paistetaan makkaraa, jolle sivellään sinappia tai ketsuppia. Kyytipojaksi voi laatia rasiaan salaatin ja voileipiä. Taivaallinen vaihtoehto on voileipä tai karjalanpiirakka, jota on lämmitetty nuotion loimussa sen verran, että juusto sulaa. Nuotion ylle voi nostaa kattilan, jossa kiehuu esimerkiksi pastavesi, ja monelle maistuu nokipannukahvi tai tee lounaan päätteeksi.

Mutta makkara ei ole ainoa vaihtoehto. Kasvissyöjät eivät makkaraan koske, vaan paistavat mieluummin esimerkiksi pakastealtaassa myytäviä kasvispyöryköitä tai soijanakkeja. Oivallinen on myös esi-keitetty maissintähkä, jonka voi paahata hiilloksella lämpimäksi.

Nuotiottomalla retkellä retkikeitin toimii keittinä. Sillä valmistuvat esimerkiksi nuudelit tai lisämakaronilla terästetty pussikeitto, tai kahdessa kattilassa voi tehdä pastaa ja kastiketta. Samalla keittimellä kiehautetaan kahvit tai teet ja lopuksi tiskivedet.

Jälkiruoka kruunaa retkiaterian. Yksinkertaisimmillaan suun saa makeaksi hedelmillä, suklaapatukalla tai kekseillä, mutta kun aikaa on käytettävissä enemmän, nuotiolla voi valmistaa herkkuja, kuten lettuja, tikkupullaa tai suklaalla täytettyjä kuumenttuja banaaneja. Loppukesällä itse kerätyt marjat sopivat oivallisesti jälkiruoaksi ja välipalaksi. Paahdetut vaahtokarkit ovat lasten kanssa aina varma hitti.

Ruokaa on oltava riittävästi, ja varsinaisen evästauon lisäksi repussa on oltava välipalaa. Etenkin lapsiretkellä saattaa

Suomessa on tuhansia huollettuja tulipaikkoja, joissa saa tehdä tullen – kunhan maastopalvaroitus ei ole voimassa. Paahdetut vaahtokarkit ovat jälkiruokien ikisuosikki.

ärtymys yllättää. Kyse on hyvin usein verensokerin laskusta. Mehuhuikka ja keksien, pähkinöiden, rusinoiden tai leivän napostelu auttavat nopeasti.

Juomavesi

Pohjois-Suomen asumatomilla alueilla purot, joet ja järvet ovat yleensä niin puhtaita, että niistä voi juoda suoraan. Eteläisessä Suomessa asia on toisin: vain harvassa paikassa voi täyttää juomapulloaan retken aikana. Joskus harvoin retkikohteessa on kaivo tai lähde, mutta yleensä ei.

Päiväretkillä tämä ei ole ongelma, vaan repussa kulkee helposti päivän mittaan tarvittava vesimäärä. Ruuanlaittoon ja kahvinkeittoon vettä saa etelässäkin usein luonnonvesistä, sillä keittäminen tappaa taudinaiheuttajat. Huomaa kuitenkin, että sinileväistä vettä ei saa puhtaaksi keittämälläkään! Sen terveydelle haitalliset yhdisteet eivät hajoa keitettäessä.

Tyhjentyneet ja pestyt virvoitusjuomapullot sopivat hyvin juomapulloiksi. Ne ovat kevyitä, ja niissä on pitävät korkit. Vesi on hyvä retkijuoma, mutta toki pulloon voi ottaa vaikka mehua. Pienelle retkelle riittää usein puolen litran pullo juomista varten sekä lisäksi mahdolliset ruuanlaitto- tai kahvivedet. Koko päivän retkelle, etenkin lämpimällä säällä, pitää varata runsaasti enemmän nestettä.

Kesän lämpimimpiä ja kuivimpia viikkoja lukuun ottamatta umpisolumuovinen istuma-alusta on tarpeellinen lisä retkivarustukseen. Kun tulipaikan istumapenkit ovat sateesta märkiä tai taukopaikan istumakivi on kylmä, alusta on erinomaisen mukava.

Muut varusteet

Lyhyelläkin retkellä tulee pitää aina mukana pieni ensiapuvarustus eli laastaria, rakkolaastaria, ensiside ja henkilökohtai-

12 | Päiväretkeily on helppoa

set lääkkeet. Nykyään tämän kirjan alueella melkeinpä missä vain mukaan pitää pakata myös punkkipihdit tai -lasso. Metsäpolulla punkkeja ei juuri matkaan tartu, mutta mahdollista se on. Niityillä riski on jo paljon suurempi.

Vessapaperin kanssa samaan vedenpitävään pussiin kannattaa sujauttaa pieni käsidesipullo. Tarpeen mukaan reppuun pakataan myös sadevara ja lisävaatetta.

Lisäksi mukaan voi pakata harrastusvälineitä, kuten kasvi-, lintu-, perhoskirjan tai muun lajintunnistusoppaan, kiikarit, ka-

meran, luupin tai sienikorin. Puhdas muovipussi tai pari kannattaa ottaa mukaan jo siltä varalta, että sattuu hyvään marja- tai sienipaikkaan. Sadekuuron yllättäessä pussilla voi suojata kännykän. Liikaa painoa reppuun ei kuitenkaan tule pakata, vaan kevyt kantamus on yksi mukavan retken peruspilareista.

Jos retkikohteessa on luola, jota haluaa tutkailla, kannattaa keskikesälläkin ottaa mukaan otsalamppu. Syksyllä otsalamppu on tarpeen varmuuden vuoksi, jos retki venyy hämärän puolelle.

Päiväretken varustelista

- säänmukainen vaatetus
- omaan jalkaan sopivat kengät
- reppu
- eväät
- juomapullo
- (kattila ja kansi)
- (lautanen ja lusikka tai haarukka)
- (kahvipannu)
- (kuksa tai muki)
- (retkikeitin)
- (termospullo)
- tulitikut vesitiiviisti pakattuna
- puukko
- kartta ja kompassi
- älypuhelin (ja karttasovellus)
- (varavirtalähde)
- (GPS-laite)
- istuinlusta
- vessapaperia vesitiiviisti pakattuna

- (käsidesi)
- ensiapuvälineitä
- kelin mukaisesti vara- tai sadevaatetta
- (sateenvarjo)
- muovipussi tai pari
- (otsalamppu)

Lisäksi vuodenajan ja omien halujen mukaan:

- kasvi-, lintu- tai muu opaskirja
- kiikarit
- kamera
- onkivehkeet tai muita harrastusvälineitä
- marjaämpäri tai sienikori
- uima-asu ja pyyhe
- aurinkovoide
- hyttyshuppu ja hyttyshanskat
- (hyttysmyrky)

Hiidenvuori tarjoaa mainioita näköaloja Pyhäjärvelle.

40 HIIDENVUORI

litti, Päijät-Häme

↔ 1,2 km

Valtit: Huikeat näköalat järvelle ja sitä ympäröivään metsäturkkiin moneen suuntaan. Historiallinen ulottuvuus.

Vaativuus: Nousu kallion laelle on jyrkkä, mutta ei varsinaisesti hankala. Jyrkissä paikoissa on portaat.

Merkintä: Lähtöviitta osoittaa polun vuoren huipulle. Ei maalimerkkejä, mutta selkeät polut ja risteyksissä viitat.

Kymijoen vesireittien keskeisellä paikalla, Pyhäjärven länsirannalla kohoaa Hiidenvuori yli 60 metriä vedenpintaa ylemmäs. Vuori sijaitsee Hiidensaarella, joka tosin nykyään ei ole saari, vaan pitkulainen niemi.

Hiidensaaren itäpäässä on luonnon-suojelualue, johon kuuluvat litin kunnan omistama Hiidenvuori ja sen itäpuolella Metsähallituksen Luontopalvelujen hallin-

noima lehtojensuojelualue. Retkeily suuntautuu Hiidenvuorelle.

Hiidenvuoreen liitetään muinaisia tarinoita siitä, miten hiidet asuivat kalliolla ja hätyyttivät kirkkoon soutajia. Perimätiedon mukaan Hiidenvuori on linnavuori.

Muodoltaan ja sijainniltaan Hiidenvuori istuu täysin muinaislinnojen joukkoon: korkea, monelta sivultaan jyrkänteinen eli helposti puolustettavissa oleva, pyöreähkö kalliokukkula. Selkeitä ihmisen tekemiä kivimuurin jäännöksiä vuorelta ei ole löydetty, vaikkakin Suomen muinaislinnoja katavasti 1800-luvun lopulla tutkinut valtion- arkeologi Hjalmar Appelgren-Kivalo kertoo löytäneensä Hiidenvuoren alarinteiltä ”kivikokoelmia, jotka näyttävät alasvieritetyiltä. En voi noita kivikokoelmia pitää muuna kuin vallinjätteinä”.

Museoviraston Kulttuuriympäristön palveluikkuna kyppi.fi kokoaa nykytiedon: ”Hiidenvuorta on arvioitu rautakautiseksi

tai keskiaikaiseksi muinaislinnaksi sijaintinsa ja luonteensa puolesta. Kohde on voinut olla myös historiallisen ajan pako- paikka. Hiidenvuori sijoittuu vesireitin varrelle ja kallion laelta on näkymä kauaksi vesille, joten sieltä on voitu tarkkailla vesillä liikkujia. Lisäksi kallio on luontaisesti jyrkkärinteinen ja luoksepääsemätön, mikä on tyypillistä muinaislinnoille. Varmoja vallien jäännöksiä tai muita muinaislinnojen rakenteita ei alueelta ole todettu.”

Parkkipaikalta johtaa rehevän metsän halki vahva polku ylös kalliolle. Reitti kulkee alussa näyttävien kalliojyrkänteiden alla. Havupuiden seassa kasvaa haapoja ja pihlajia, ja metsänpohjaa koristavat mustikan lisäksi kielot ja saniaiset. Kallioimarretta kasvavan siirtolohkareen juurella on levähdyspenkki. Toisen lohkareen päällä kasvaa kalliokieloja.

Historiallisen kiinnostavuutensa lisäksi Hiidenvuori on kerrassaan maanmainio näköalapaikka. Lakialueella avokalliot antavat upeita maisemia niin etelään kuin pohjoiseen. Lakialueella ei ole palveluja retkeilijälle, mutta eipä hän mitään kaipakaan, kun istahtaa auringon lämmittämälle kalliolle eväsleipiä syömään.

Huipulta voi palata takaisin samaa reittiä, jolloin koko retken pituudeksi tulee noin 700 metriä. Lisäksi voi käydä Pyhäjärven rannassa sijaitsevalla keittokatoksella ja venelaiturilla. Tällöin kokonaismatkaksi tulee 1,2 kilometriä.

Hiidenvuorella on myös pitkä musiikki-perinne. Ensimmäiset musiikkijuhlat vuorella järjestettiin jo yli sata vuotta sitten. Väliillä oli taukoja, mutta nykyään litissä järjestetään jälleen musiikkijuhlat aina kesäkuussa. Yksi konserteista on Hiidenvuorella soitettava yökonsertti.

Saapuminen: Iitin kirkonkylältä Jaalaan johtavalta tieltä 362 on opastus Hiidensaareen, Hiidensaarentielle. Pysäköinti- paikka on osoitteessa Hiitolantie 6, litti ja koordinaateissa 61.0066°, 26.4326°.

Huolto ja lisätiedot: Portaat ovat kyläläisten talkoilla rakentamat. Keittokatoksen huollosta vastaa Iitin kunta, iitti.fi/vapaa-aika-ja-hyvinvointi/ulkoilu- ja-luonto.

Pirunkalliolta aukeaa maalaismaisema.

56 VUORESSALO

Isokyrö, Etelä-Pohjanmaa

🕒 2,3 km 📍

Valtit: Kaunis kalliomaasto ja hieno metsä. Pirunkallion näköalapaikka ja legendat.

Vaativuus: Keskivaativa, jyrkkiä ja kivikkoisia paikkoja.

Merkintä: Oranssit reittimerkit, lisäksi punaiset ja siniset risteysnuolet ohjaamassa pitemmälle ja lyhyemmälle lenkille.

Vuoressalo herättää kiinnostuksen jo nimellään. Ja kun saapuu laajojen pelto-lakeuksien halki ja edessä kohoaa järeä metsäinen kumpare, tietää olevansa pe-

rillä. Polku imaisee heti syleilynsä, sillä metsä on kauniin varttunutta ja kallio-muodot ihastuttavat. Tosiaankin kyse on salomaisesta vuorimaasta.

Reitti kulkee avaran, viehättävän pilari-männikön keskellä. Kyse ei ole suojelu-alueesta, mutta yhtäkään metsäkoneen jälkeä ei näy eikä juuri kantojakaan. Metsä on iäkästä ja kaunista.

Kalliomuodot ovat ehdottoman komeita, peräti kauniita. Polku kulkee usein kuivien kallioiden päällä niin, että valkeaan jäkälä-mattoon on polun kohdalle uurtunut siloi-nen kulkuväylä. Sitten taas laskeudutaan alemmas notkoihin ja katsellaan jyrkän-teitä ja siirtolohkareita alhaalta ylöspäin.

Siniset nuolet ohjaavat oikopolulle, joka lyhentää retkeä muutamalla sadalla metril-lä. Parempi on kuitenkin seurata punaisia nuolia, jotka näyttävät koko komeuden.

Tämäkö on Pakouuni?

Vaikka Vuoressalo ei todellisuudessa ole laajuudeltaan kuin noin kilometrin pitkä ja puolikkaan leveä, se tuntuu kokoaan laajemmalta salolta. Polku on hidaskulkuinen ja uutta nähtävää on koko ajan.

Punainen lenkki vie Pirunkallion näköalapaikalle, jossa avokalliolta näkee kuaus peltolakeuksille. Paholaisen uskottiin asuvan tällä kalliolla, ja vielä 1950-luvulla paikkaa arasteltiin. Yksi mahdollisuus nimen alkuperälle on perimätieto, jonka mukaan Pirunkallion tienoolla asui kauan sitten köydenkijä, joka pelotteli lapsia pirulla, jotta nämä eivät kävisi varastelemassa tavaroita hänen pihamaaltaan. Tai ehkä piru asuikin köydenkijän talossa...

Maastokartalle on merkitty kiinnostusta herättävä nimi Pakouuni. Polun varressa onkin tarinataulu, jossa kerrotaan yksi selitys Pakouunille: kyse olisi nuijasodan aikaisesta pakopaikasta, käytävämäisestä kalliohalkeamasta, jossa olisi matala muurattu muurikin. Tällaista kalliosolaa polun varressa ei ole, eikä myöskään Museoviraston rekisteriportaalissa annetuissa koordinaateissa.

Museoviraston tietokannassa on myös toisenlaista tietoa, jonka mukaan Pakouuni olisi suuri siirtolohkare. Kivenjätkäle muodostaa hyvin suojaavan laavumaisen lipan, jonka alla ihminen mahtuu makaamaan

sateensuojassa. Ehkä tämä on joskus toiminut pakopaikkana vainolaisilta? Maastokartan Pakouuni-teksti viittaa juuri tähän näyttävään siirtolohkareeseen. Tämäkään ei ole polun varressa, vaan muutaman kymmentä metriä polun koillispuolella.

Lopussa reitiltä on lyhyt pistopolku metsän ja pellon rajaan rakennetulle laavulle, jossa on hyvä hengähtää.

Saapuminen: Vaasan valtatieltä (18) käännetään Valtaalassa Kyrönjoen pohjoispuolelle tielle 7200. Täältä käännetään Kuivilantielle, jonka varresta löytyy muutaman auton parkkipaikka ja lähtöviitta osoitteesta Kuivilantie 175, Isokyrö ja koordinaateista 62.9798°, 22.4325°. Tien varteen ei saa pysäköidä.

Lisätiedot: Isokyrön kunta, isokyro.fi.

Palokoro ja pahkapuu Ukonsärkän laella.

95 UKONPOLKU

Lieksa, Pohjois-Karjala

↔ 7–9,5 km ▶

Valtit: Upea muodokas harju, jolla kasvaa pakahduttavan hienoa aarnimetsää.

Vaativuus: Melko helppo.

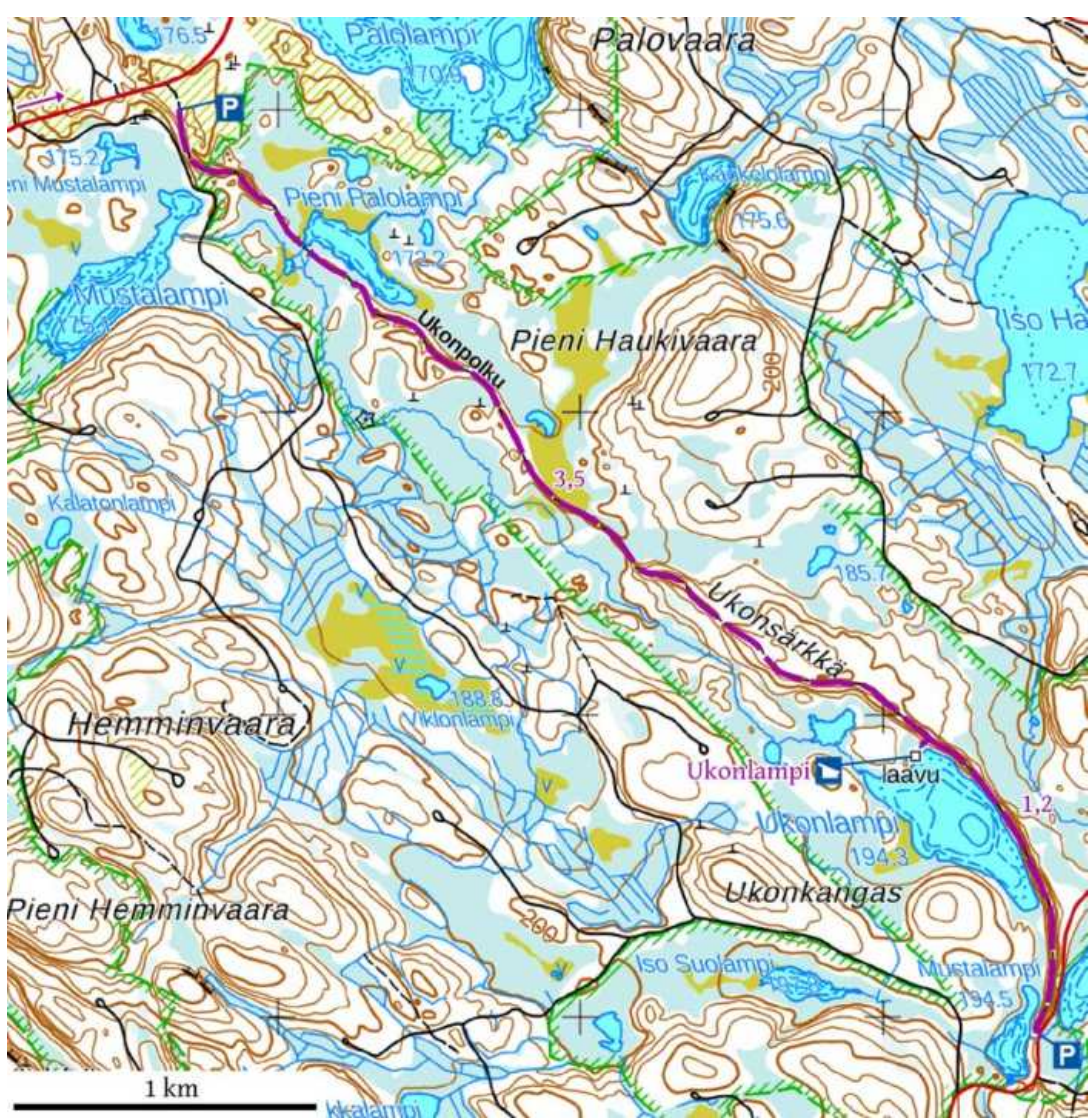
Merkintä: Ei lähtöviittaa, mutta P-paikalta lähtee ainoastaan yksi polku. Reitin varressa vain jokunen ikivanha kellanoranssi maalityplä, mutta ei merkkejä tarvitakaan, sillä polulla ei ole haaramia.

mutta se oli riittävä työkalu omaan aikaansa. Luonnonkauniita paikkoja säästettiin luonnonhoitometsiksi, ja nämä paikat saivat olla suojassa hakkuilta riittävän kauan, kunnes aika oli kypsä vanhojen metsien suojelemiselle. Nykyään Ukonsärkkä on luonnonsuojelualuetta.

Luoteiselta P-paikalta lähtiessä ensimmäiset kaksisataa metriä kuljetaan talousmetsässä. Polku kulkee harvennetussa männikössä, ja vierellä toinen harjukumpare on parturoitu avohakkuulla paljaaksi. Suojelualan rajalla metsä äkisti isonee.

Ukonsärkkä on entinen luonnonhoitometsä. Tämä on termi, jota käytettiin 1900-luvun puolella. Se ei tarkoittanut täyssuojelua,

Neulasmattoinen kapoinen ura harjun laella lienee suomalaisen lempipolku. Harjuja Suomessa on tuhansin kilometrein, mutta

hyvin harvinaisia ovat sellaiset harjut, joilla puusto ja maasto ovat lähes luonnontilaisia: ei ole otettu soraa eikä tehty hakkuita. Vaaksan- tai reidenpaksuista mäntyä kasvava harjukin voi olla melko kaunis, mutta Ukonsärkkä on aivan omaa luokkaansa. Polun varressa on jatkuvasti honkia, joiden ympäri eivät isonkaan ihmisen kädet yletä. Kerta kaikkiaan upeassa harjumetsässä saa kävellä yhtäjaksoisesti lähes viiden kilometrin matkan.

Paksujen aihkimäntyjen lisäksi Ukonsärkällä on paksuja, korkeita keloja, menneistä metsäpaloista kertovia näyttäviä palokoroja ja -kantoja sekä eri ikäisiä maapuita. Järsyttävän mahtavia, vuosisatoja vanhoja puujättiläisiä on näköpiirissä koko retken ajan. Toki seassa kasvaa kaikenikäistä ja -paksuista puuta, kuten luonnonmetsässä aina. Ihasteltavaksi ja valokuvattavaksi on loputtomasti yksityiskohtia, kuten kilpikaarinaa, pahkoja, naavaliehuja, kääpiä, kelon

kierteitä ja niin edelleen. Jos ikimetsä kiehtoo, kameraan kannattaa asentaa tila-va muistikortti ja varata aikaa pysähtelyyn.

Mycös itse harju on viehättävästi kumpuileva. Männyt ovat hallitseva elementti, mutta seassa on paikoin kuusta ja lehtipuita, jokunen yksittäinen vanha raitakin, ja paikoin palleroporonjäkälät hohtavat valkoisena mattona.

Alkupäässä Pieni Palolampi on kaunis, pieni suureunustainen erämaalampi. Pitkospuiden varressa voi nähdä luhtakuusiota. Suolla ja lammen rannoilla on valtavasti hoikkia hopeisia keloja.

Ukonsärkän vanha metsä tuntuu vieläpä kokoaan suuremmalta. Vaikka säästynyt metsä on vain viitisen kilometriä pitkä, kaikki puusto silmän ulottuvilla joka suuntaan on aarniluokkaa.

Harjulta laskeudutaan lopulta jyrkästi alas Ukonlammen rantaan. Tämä on ainoa hieman hankalampi paikka koko polulla. Lisäksi ennen laavua vajaan kymmenen metrin suojuotin ylittävät pitkospuut ovat suohon painuneet, lahot ja pyöröpuilla paikkaillut.

Laavu on mukavalla mäntykankaalla kirkasvetisen ja kaunisrantaisten Ukonlammen rannassa. Laavulla on nimenomaan Ukonlammelle nimikoitu vieraskirja vuodesta 2014 vuoteen 2025. Kestäneekö seuraavan täyttymisessä yhtä kauan?

Vieraskirja ei ole postilaatikkonsa ainoa aarre. Pittivaaran vanha isäntä Old Zombie-nimimerkillä vieraskirjaan ahkerasti kirjoittava retkeilijä on tehnyt kaksi valokuvateosta omista monen vuosikymmenen Ukonsärkän-retkistään ja jättänyt ne tänne kaikkien kävijöiden iloksi. Näissä riittää valokuvia ihailtavaksi ja päiväkirjaa luettavaksi pitkäksi aikaa.

Ukonsärkkä on erämaan sirpale, muistokuva siitä mitä Pohjois-Karjala vuosisatoja

sitten oli kauttaaltaan. Suurpedot, kuten karhu ja susi, liikkuvat täällä yhä, ja palokärki päräyttää, kuikka kiekaisee.

Laavulle voisi saapua myös kaakosta, josta on matkaa parkkipaikalta vain 1,2 kilometriä. Näin ei kuitenkaan kannata tehdä, sillä tämän retkikohteen hienous on juuri se, että luonnontilaisen metsän persoonallisia piirteitä saa ihastella kilometrikaupalla. Sinänsä eteläpään Mustalammella asti kannattaa käydä, sillä harju ja metsä Ukonlammen vierellä ovat yhtä hienoa kuin koko muukin Ukonsärkkä.

Jos kääntyy laavulta takaisin lähtöpaikkaansa luoteeseen, retkelle tulee mittaa 7 kilometriä. Jos käy kääntymässä Mustalammella, matkaa karttuu 9,5 kilometriä.

Ukonsärkkä on kerta kaikkiaan huikea metsäkokemus, oikea luonnonpyhättö.

Saapuminen: Lieksa–Ilomantsi-tieltä 522 käännytään Itkiinpohjaan ja myöhemmin Kokkojärventielle. 6,2 kilometriä tämän jälkeen pieni viitta ohjaa Ukonsärkän parkkipaikalle. Viitan osoite on Kokkojärventie 61, Lieksa. Pysäköintipaikan koordinaatit ovat 63.3493°, 30.7515°.

Huolto ja lisätiedot: Metsähallituksen Luontopalvelut.

Ukonlammen laavun vieraskirja sekä kaksi valokuvakirjaa.

Jokaisen kesälomalaisen ja kotiseutupäiväretkeilijän toivekirja

Kirja esittelee sata huikeaa päiväretkikohdetta tasaisesti joka puolelta eteläistä Suomea. Kaikki mukaan valitut retkipaikat ovat erityisen hienoja, elämyksellisempiä kuin kuvitteellinen peruskohde. Jokaisesta kohteesta on tiivis, innostava teksti, upeat valokuvat ja tarkka kartta. Retkiin kuluu useimmiten muutamia tunteja, laajimmissa kohteissa retkellä ollaan koko päivä.

Käsittelyiksi tulevat kuudentoista eteläisimmän maakunnan tunnetut ja tuntemattomat helmet. Tarkkaan valittujen kohteiden lisäksi kirjassa esitellään alueen kaikki kansallispuistot. Monessa kohteessa on lukuisia retkeilyreittejä, joten kaikiaan kirjassa esitellään noin 350 päiväretkeilyyn sopivaa vaihtoehtoa.

Kirjan aluksi Suomen johtava retkeilykirjailija antaa hyvät neuvot aloittelevalle retkeilijälle. Mitä päiväretkelle pakataan reppuun, mitä puetaan ylle, kuinka retkiruoka valmistetaan ja miten retkellä suunnistetaan? Entä miten retkeillään vastuullisesti?

Päiväretkeily on helppoa ja mahtavaa!

79.4

DOCENDO
www.docendo.fi

Kansi: Justine Florio/
Taittopalvelu Yliveto Oy

ISBN 978-952-850-404-7

9 789528 504047